

שבת

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Peszách: a négy ige jelentősége

Elődeink négy igéjét emelik ki a peszách szabadságünnepek: „Kivezetlek” Egyiptomból, „megszabadítottalak” a rabságból, „megváltalak” a szolgaságból, „felemeltek”, hogy Én legyek a ti Istenetek.

1.

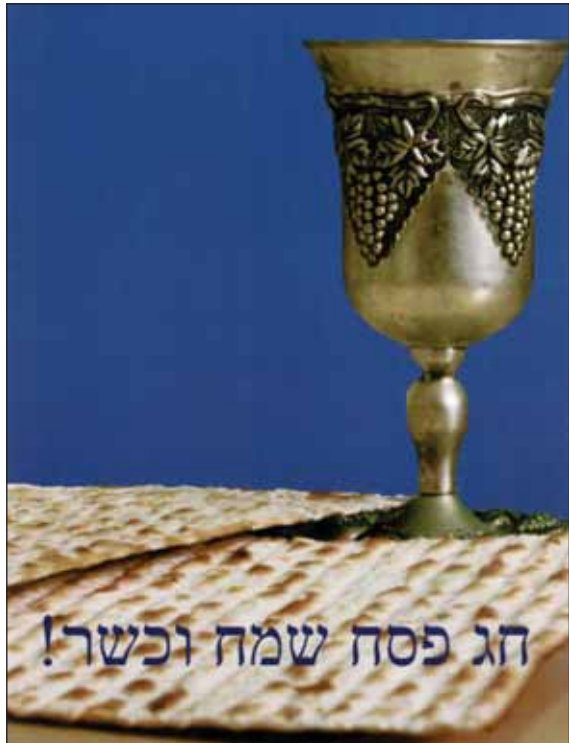
VÖHOCÉTI – kivezetlek benneteket Micrájim rabságából, azaz az első ige a fizikai szabadságot ígéri. Nehezen hal meg a szabadság szelleme. Egy évszázada még büszkén hangzott dédapáink ajkán ez a kifejezés: huszadik század. Az első világháború után már iszonyatosan keserű fintorral mondta egyik nagyon mélyen érző és gondolkodó írónk: „Mégis halad a világ – embert nem ettünk.” A kannibalizmus határáig süllyedt akkor a világ, de a második világháború alatt már ezen a határvonalon is túllépett, ennél is mélyebbre merült az ember Európa közepén.

A peszách egyik tanítása: a magassabb rendű élet első feltétele, hogy küzdj a fizikai szolgaság, a fárasztás ellen.

2.

VÖHICÁLTI – megmentelek benneteket. A történelem a zsidó tanítás szerint vallási fogalom is. Isten megteremtette az embert: életet adott neki, Isten kinyilatkoztatta az erkölcs alaptörvényeit: megtanította az embert élni.

Eljött azonban az atomkorszak, a

potenciális veszély, amely e sorok írásakor éppen Japánt fenyegeti – immár másodsorú! Ez a kor, a mai, azzal száll szembe Istennel és azzal fenyegeti az emberiséget, hogy megtanítsa meghalni, talán egyetlen napon kipusztulni.

A peszách másik tanítása: nem csak a fizikai szabadságért, de a pusztaság létért, az emberiség életben maradásáért is küzdeni kell.

3.

VÖGOÁLTI – megváltalak titeket. Ahhoz, hogy megszűnjék a Földön az egész emberiség kipusztulásának veszélye és megmeneküljön világunk – megváltás kell. Nem véletlen, hogy a megváltás szó rokona a megváltózás. Ionesco darabja, a Rinocérosz, jelképes-groteszk módon teszi láthatóvá a megváltozás szükségességét és módját. A színdarabban arról van szó, hogy egy városban szörnyű járvány tör ki, aki megkapja a betegséget, emberből orrszarvúvá változik. Egyre több orrszarvú

vad léptei verik fel a város csendjét, lassanként mindenki vadállat lesz.

De mégsem mindenki. Van egy ember, aki összeszedi minden erejét, emberségét, lelki-szellemi ellenállását. „Én ember maradok!” – kiáltja.

Ismerünk olyan embereket, akik ezt meg tudták tenni a vészorkoszak idején is. Ez az útja megváltásnak, az emberiség olyan megváltozása, amelyben a bestialitás lehetetlenné válik.

4.

VÖLOKÁCHTI – felemeltek titeket népemmé, és én leszek a ti Istenetek. Az aggáda legendaszerű köntösbe öltözteti a vallási tanítást. Isten meg akarja teremteni az embert. Az angyalok között nagy a nyugtalanság: ha Isten igazságot akar, nem akarhatja az embert! Az ember nem áll majd meg az igazságosság mértéke előtt. Isten azonban a kegyelmet az igazságosság elé helyezi, és megteremti az embert. Azaz, az ember Isten kegyelme által él. A tiszta igazságosság nem lenne elegendő a fennmaradáshoz, az igazságosság és a kegyelem együtt jelentik létünk zálogát. Vagyis, kegyelemre csak úgy számíthat az ember, ha az igazságosságnak sem mond ellent. Tehát: az emberiség fennmaradása – tanításunk szerint – feltételes.

Párbeszéd van ember és Isten között. (Buber zsidó tanításból vett kifejezése nagy karriert futott be a különböző egyházakban.) Mi ez a párbeszéd? Isten kérdezi az embert, állandóan, folyvást kérdezi, mégpedig azzal, hogy különböző élethelyzetekbe hozza. Az ember felel Istennek – azzal, hogy miképp áll helyt ezekben a helyzetekben.

Innen nézve válik érthetővé, hogy miért foglaltam peszách tanításait a négy isteni ígérethez, és mégis az ember feladatairól szóltam mindezzel kapcsolatban. „Isten az embert társává tette a világteremtésben.” Ő szól hozzánk az emberiség élet-halál kérdéseiben. Azt mondja: segítsétek nekem, emberek, teremtsetek meg az erkölcsi világot, a szabadságot, az élet világot!

Ráv

Antennával a kirekesztés ellen

Az olasz hálózat már működik

Mazsihisz volt a házigazdája annak az eseménynek, amelyen a főváros és különböző civil szervezetek kerekasztalhoz ültek, hogy kidolgozzanak egy diszkriminációellenes programot. Az úgynevezett Antenna-hálózat Bolognában már működik.

A zsidóság a történelméből adódóan, helyzeténél fogva különösen érzékeny bármely embercsoportot érő kirekesztésre, rasszista támadásra – hangsúlyozta *Zoltai Gusztáv*, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója azon a workshopen, amelynek a szövetség volt a házigazdája. Rámutatott, milyen fontos a hazai döntéshozók és civilek számára, hogy megismerjék a külföldi tapasztalatokat. A hitközség minden intézménye igyekszik a jövőben is segíteni munkájukat – mondta az ügyvezető igazgató, aki felajánlotta a szövetség együttműködését a projekt további folyamatában.

Néhány szóval az esemény helyszínét, a Dísztermet, a magyarországi zsidóság parlamentjét is bemutatta. Utalt rá, hogy a 150 éves helyiségben olyan személyiségek hallatták hangjukat, akik magyar zsidóként megbecsült tagjai voltak a hazai társadalomnak.

A Metropolis Net, ez a tizenkét európai várost, így Budapestet is tömörítő hálózat most részt vesz a Tanuló Városok a Migránsok Beilleszkedéséért (Learning Cities for Migrants Inclusion – LeCim) című kétéves projektben. Ennek egyik célkitűzése a diszkrimináció megelőzése, illetve az ellene való fellépés. A projekt a hazai kisebbségeket segítő, együttműködést kezdeményező civil szervezetek és a helyhatóságok között. Utóbbi részről a fővárosi önkormányzattól jelen lévő *Skultéti József*, a szociálpolitikai ügyosztály vezetője ismertette a budapesti helyzetet, és kinyilvánította a hatóság nyitottságát a civil szervezetek felé.

A budapesti találkozó egyik legfontosabb célja volt, hogy a magyar fővárosban is megkezdje a Bolognában már sikeres Antenna-hálózat kialakítását. E hálózat célja olyan infor-

mációs pontok létrehozása, amelyek a diszkriminatív támadásoknak kitett csoportokat, egyéneket segítenek abban, hogy érvényt szerezzenek jogaiknak. A bolognai Antenna-hálózat a kirekesztés minden típusával foglalkozik – mondta el *Marco Marano*, a szociális projekt egyik megalkotója. A diszkrimináció fajtája szerint irányítják a sértett és a sértetőt a különböző antennapontokra. Azonosítják, milyen típusú megkülönböztetésről van szó. Ha jogi jellegű, akkor egy jogszabály konzultálnak, aki jogi síkra tereli az ügyet. Amennyiben pszichés jellegű zaklatás történt, akkor az esetet a hozzátérő lélekgyógyászok vizsgálják tovább.

A bolognai rendszer minden típusú diszkrimináció ellen fellép, legyen az nemi, faji, szexuális hovatartozás miatti vagy egyéb megkülönböztetés. A sértettek nincs más dolga, mint felkeresni az általa ismert antennapontot, és előadni panaszát. Innentől szakemberek veszik kezükbe az ügyet, amelynek intézése az érintettek egy fillérjébe sem kerül. Az egész projektet ugyanis a tartományi hatóság finanszírozza.

A magyarországi szervezetek az Egyenlő Bánásmód Hatósággal kapcsolatos jó tapasztalataikról számoltak be. Előfordult, hogy a hatóság súlyos pénzbírságot, 5 millió forintot szabott ki olyan szórakozóhelyre, amely hovatartozása okán diszkriminálta vendégét – mondta el a vitát moderáló *Garadnay Tea* fővárosi esélyegyenlőségi, módszertani irodavezető a Budapest Esély Nonprofit Kft.-től.

Nagy vita kerekedett azonban a modell budapesti megvalósíthatóságáról. A magyar jelenlétük zöme úgy látta, ennek akadályát nálunk a pénzügyi hiány. A rendszerben majdan dolgozó szakembereket ugyanis meg kell fizetni.

A hazai kísérleti elképzelések mellett a külföldi vendégek több lehetséges megoldást is felvázoltak. A magyarok végül egy testület felállítása mellett döntöttek, amelybe a jogi ügyekhez meghívják a Helsinkii Bizottság jogászait, a szociális problémákhoz a Menedék Egyesület

(folytatás a 3. oldalon)

A peszách a felnőttek

Kérjük, hogy adója 1%-ával támogassa a magyarországi zsidóságot. Technikai számunk: 0358

Budapesten tartotta ülését az Európai Zsidó Kongresszus

A muszlim és az arab világ forradalmi, az antiszemitizmus növekedése és a zsidó demográfiai változások mellett a sehitát (kóser vágást) ellehetetlenítő európai törvények elleni fellépés voltak a témái az Európai Zsidó Kongresszusnak. A testület soros közgyűlését április 3-án tartották Budapesten.

Az antiszemitizmus és a rasszizmus elleni, a tolerancia melletti fellépést hangsúlyozta Mose Kantor, az Európai Zsidó Kongresszus (EZSK) elnöke a testület soros közgyűlését megnyitó beszédében. A földön drámai változások zajlanak, mondta, mint amilyen az arab világban uralkodó káosz. Ha Irán megerősödik, akkor a nukleáris katasztrófa reális fenyegetés lesz. Kantor idézte Mahmúd Ahmadinezsád iráni elnököt: „Káoszra márpedig azért van szükség, mert az emberek abból

Ebben a környezetben Izraelnek minden áldott nap a bizonytalansággal kell szembe néznie.

Irán státusának az atomprogram miatti megváltozása ugyanakkor egy Bejrúttól Isztambulig összefüggő, új hatalmi erőter kialakulásához vezethet, amelynek meglesz a beavatkozási joga Izrael ügyeibe is. Yaari a továbbiakban a líbiai forradalmakra, majd az izraeli-palesztin kérdésre tért rá. Mint elmondta, a svéd kormány jelenleg pénzzel támogatja a párhuzamos államiság elképzelését, amely szerint a Jordán és a Földközi-tenger között két kormány lenne, határok nélkül.

Tévedés, hogy a holokauszt óta csökkent volna az antiszemitizmus, mondta Lena Posner-Körösi, a Svéd Zsidó Közösségek Tanácsának elnöke. A statisztikák szerint még Angliában és Franciaországban is szaporodnak az antiszemita meg-

landia hozott egy törvényt, miszerint a kóser és a halél (muszlim rituális) vágás előtt is el kell kábítani a leölésre szánt állatot. Az EZSK, együttműködve a holland zsidó közösséggel, találkoztott Hollandia franciaországi nagykövetségével, az elnök levelet is küldött a témában a holland miniszterelnöknek. Az EZSK mindent megtesz, hogy nyomást gyakoroljon ez ügyben Hollandia kormányára.

Joel Mergui ehhez kapcsolódva fejtette ki: a kóser és a halél vágást érintő törvény egyrészt diszkriminatív, másrészt gazdaságilag is ellehetetleníti a rituális mészárszékeket. A kóser mészárszékek jelenleg 5 ezer tonna húst dolgoznak fel. Ebből 3750 tonna nem kapja meg a kóser-sági bizonyítványt. (Ilyen-olyan okokból tréflinek bizonyul.) Az új szabályozás szerint ezekre a hústermekre rá kell írni, hogy kóser mészárszékekről származó, vágás előtt nem elkábított állatoktól valók. A hatalmas mennyiségű hús tehát eladhatatlanná válik. Árukat ráterhelik majd a valóban kóser húsera, amelyet így a legtöbb zsidó család nem tud majd megvásárolni.

A törvény azért diszkriminatív, mert a származási helyet, a mészárszék jellegét fel kell tüntetni a húsrún. A probléma különböző mértékben jelentkezik az egyes államokban. A kábítás nélküli vágást az Egyesült Királyságban most készülnék betiltani, de Svájcban, Norvégiában, Izlandon már meg is tették. Ezekben az országokban a zsidók importálni kényszerülnek a kóser húst olyan helyekről, ahol nem működik ilyen szabályozás.

A francia zsidó közösség ezt az összefogást akarja koordinálni. Franciaországban parlamenti szinten napirenden van a téma, megvitatásakor Nicolas Sarkozy elnök is felszólalt. Skócia és Írország ugyancsak aktívan foglalkozik a kérdéssel. Németországban sikerült elérni, hogy ne tiltsák be a kóser vágást.

A törvényhozók megfelelnek arról, hogy a több ezer éves zsidó tradíció egyik sarkalatos pontja éppen az állatok megkímélése – emelte ki Joel Mergui. A zsidó vallásban alakult ki először az a törvény, hogy meg kell kímélni az állatokat, aminek a sehitá maximálisan eleget is tesz. Ugyanakkor az elektromos impulzussal, gázpisztollyal vagy más módon elkábított állatok húsa nem kóser, így azokat a vallásos zsidó embernek tilos fogyasztania. Arról sem szabad megfelelkezni, hogy 17 százalékra rúg azoknak az állatoknak az aránya, amelyek a kábítási vágás során nem múlnak ki azonnal. A „kíméletlen” ölés ilyen felfogása tehát igencsak vitatható.

A zsidó demográfiai változások kutatójaként Sergio Della Pergola bemutatta, hogy a zsidóság száma a korábbi, holokauszt előtti, kelet-európai növekedéssel szemben jelenleg Izraelben és az Amerikai Egyesült Államokban emelkedik.

Rados Virág

Gázszerelés

- Gázberendezések, gázvezeték új szerelés hatósági engedéllyel
  - Időszaki kötelező ellenőrzése (2008. XL. tv. 89.§ [6])
  - Vízórszerelés
  - Fűtőszerszerelés, fürdőszoba-felújítás
- FRANK 1063 Budapest, Szív u. 28.
Tel.: (1) 331-5743, 06-30-932-3615

Antennával a kirekesztés ellen

(folytatás az 1. oldalról)
szociális munkását. A testületbe önkéntes alapon delegálnak és „antennának” képeznek ki egy-két diszkriminációban érintett szervezet képviselőjét is. Nekik lehet majd jelenteni a sérelmes ügyeket, amelyeket ők továbbadnak az illetékes szakembereknek.

Felmerült a kérdés, hogy egy olyan országban, mint Magyarország, ahol a törvény előtt, a gyakorlatban nehezen

érvényesíthető a diszkrimináció elleni fellépés, mennyire lehet az ilyen hálózat sikeres. A válasz a közösségek, a civilek erejében rejlik – mondta az osztrák Michael Foerschner tudományos főmunkatárs. Nem szabad engedni, hogy akár csak egy eset is elszikkadjon. Az egyén csak így tanulhatja meg, hogyan érvényesítse alapvető szabadságjogait.

R.V

Két pesti fiatal elindult, hogy felébressze a magyar zsidóság érdeklődését a Tóra iránt. Ennek eszközeként a Facebook közösségi portált használják fel. A kezdeményezés atyja és egyben alapító tagja, Balog Dániel állítja össze az oldal tartalmát. Ikerestvére, Balog Róbert (fotográfus, videós) ötletgazdája és egyben szerkesztője az ott megjelenő filmsorozatoknak. Hétfőn és csütörtökön, a tóraolvasás napjain Nemzedékről nemzedékre c. sorozatukban mindig újabb előadót szólaltatnak meg: rabbik és a vallásban jártas fiatalok érdekes, az étellel párhuzamba állítható tanítást közölnek a Tórából. A sabbát kimenetelét követően pedig a Cetli sorozatban mindig más rabbi válaszol a feltejt kérdésekre videoüzenet formájában. A többi napokon olvasható tanításokat a tagok hozzászólásaikkal gazdagítják, és így interaktív módon vitathatják meg a témát.

– Miért nevezzük magunkat LeDor VaDor-nak?

A LeDor VaDor héber szavak jelentése nemzedékről nemzedékre, és nekünk épp ez a célunk, nemzedékről nemzedékre szeretnénk átadni a bölcsék magyarázatait.

– Kikhez szólunk?

Akik szeretnének minden nap tanulni valamit, de nincs idejük mellett hétköznapi zsinagógába járni, és egyben azokhoz, akik még többet szeretnének tudni, és ismereteiket interaktív módon elmélyíteni.

– Miben vagyunk egyediek?

A Facebook sikerességét és technikai adottságait használjuk fel a Tan terjesztésére, és egy weboldal hoztunk létre az oda feltöltött tanítások, magyarázatok rendszerezésére és megőrzésére.

A megosztott tanítások hossza éppen annyi, amennyi elsajátítható egy rövid időintervallumon belül.

Heti rendszerességgel maximum 3 perces videoüzenet formájában is elhozunk a bölcsék szavait számokra (Nemzedékről nemzedékre c. sorozatunk).

Hetente ellátogatunk rabbikhoz, és elvisszük nekik kérdéseidet, ők pedig videoüzenetben válaszolnak neked (Cetli c. sorozatunk).

– Miért hasznos, ha rendszeresen ellátogatsz honlapunkra?

Napról napra járatosabb lehetsz a Tórában, illetve kizárólag nem mindennapi magyarázatokhoz juthatsz.

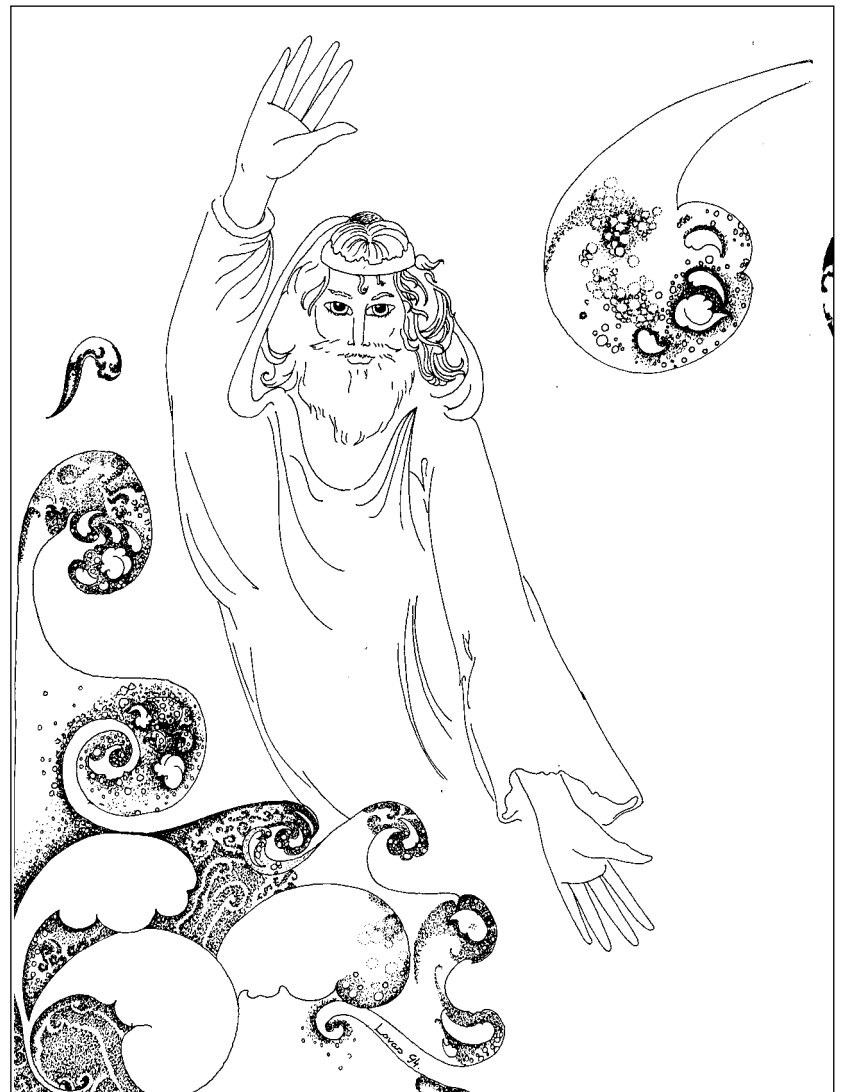
A szülőknél lehetőséget nyújt arra, hogy gyermekeiknek érdekes tanításokkal szolgálhassanak (vagy fordítva...).

A barátait meglepheted nagyon különleges magyarázatokkal.

– Milyen forrásokból táplálkozunk?

A hazai és külföldi rabbik előadásából és tanításaiból, valamint szent könyveinkből. Igyekszünk azon tanításokat és magyarázatokat megosztani veletek, melyek párhuzamba állíthatók mindennapi életünkkel.

www.ledorvador.hu

Kettévált a Tenger

(Lovas Anna rajza)

A kóser vágás tiszteletben tartja az életet

A vér és az „élő állatból kivágott húsdarab” tilalma szabja meg az állati élet elvételének a zsidó törvény szerinti, szigorú, szinte megszentelt módját. Ez egyetlen módon történhetik: a nyaki verőér egyszerű, gyors átvágásával. A vér kiömlik, az agy vérrellátása egy pillanat alatt megszűnik, az állat elveszti az eszméletét. Ami hátravan, már csak izomreflex – amit az állat, akár a kómában lévő ember, nem érzékel – és a gyors halál. Ezt az állatéleten szakemberei is tanúsíthatják. A tudomány bizonyossága szerint (amire szükség van, mert a vágásnak ez a módja támadások keresztüztübe került) ez a fajta halál annyira irgalmas, amennyire csak emberi eszközökkel kimutatható, és sokkal kegyelmesebb más módszereknél.

A fájdalommentes halál biztosításának szigorú feltételei a zsidó törvény részei. Ha egyetlen elzárkózást is elhagynak, a hús tréflé lesz, azaz nem ehető. A halálos vágás egyetlen metszés lehet. Még egy fűrészelő mozdulatnak, egy második vágásnak, egy kábító csapásnak vagy más, fájdalmat okozó cselekedetnek sem szabad előfordulnia. A kés csak borotvaéles és tűkorsima lehet: egyetlen fellelhető csorba miatt a hús alkalmatlannak minősül. Az állatnak a halálos vágás pillanatában mozdulatlanul kell lennie, hogy a kés pontosan működjék. Szakképzett mészárosok végezhetik ezt a munkát, akik minősítő vizsgán bizonyítják ügyességüket és technikai tudásukat. Hasonlóan nagy tudású felügyelők vigyázzák minden mozdulatukat. A mészáros és a felügyelő (héberül sohet és másgiach) ősrégi, szilárd céhek tagja. A foglalkozás és a képzettség gyakran apáról fiúra száll.

Az ellenőrök megvizsgálják a tetemet, hogy nem láthatók-e rajta olyan betegség nyomai, amelyek miatt már évezredek óta nem kósernek tekintendő a hús. Az eljárásnak ez a része kétségkívül egészségügyi jellegű, amely évszázadokkal előzte meg korát. A nemzedékek során ennek segítségével alakultak ki a zsidó közösségek kiemelkedően jó egészségügyi statisztikai mutatói.

fogják látni, milyen nagy Allah.” Az Egyesült Államoknak, Oroszországnak és az Európai Uniónak összefogással kell fellépnie a kihívás ellen.

Házigazdaként a Magyarországon élő zsidóság kulturális értékeire hívta fel a figyelmet Feldmájer Péter, a Mazsihisz elnöke. Kiemelte: a magyar zsidók mindig előtt jártak a jövőépítésben – érdemes Herzl Tivadarra gondolni –, de a túlélésben is jeleskedtek a holokauszt és az Izrael-ellenes kormányok alatti megmaradás idején egyaránt. Ma a magyar zsidóság létszáma több mint 100 ezer fő. Szembe kell nézni a növekvő antiszemitizmussal, amely a Parlamentbe is bejutott, és a kisebb támadások, temetőgyalázások mellett teret nyert a közbeszédben. A magyar zsidóság kész együttműködni az EZSK-val, amit magas zsidó méltóságok jelenléte is mutat: Zoltai Gusztáv, aki a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, és mint legfőbb világi vezető képviselője a kongresszusnak, Gábor György, Lednitsky András, Grósz Andoré, a Mazsihisz vezetőségi tagjai; valamint Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi és Schönér Alfréd, az ORZSE rektoráé.

A muszlim és az arab világ forradalmait elemezve Ehud Yaari izraeli újságíró, Közel-Kelet-szakértő aggodalmát fejezte ki: féltő, hogy az egyre erősebb Muszlim Testvériség ragadja magához a kezdeményezést, kihasználva a forrongást a térségbeli országokban.

nyilvánulások. Az 1995 és 2009 közti erőszakos cselekmények 26 százaléka a zsidógyűlölethez kötődik. Svédországban 57 százalékkal nőtt az antiszemitizmussal kapcsolatos események száma. A zsidógyűlölet nemcsak az európai szélsőséges muszlim csoportoktól származik. Több antiszemita európai párt erősödött meg az utóbbi időben, például Magyarországon vagy Németországban. Ami Posner-Körösi szerint az egyik legelkerültebb jelenség: a baloldali vezetői összefognak a szélsőjobbal. Az utcákon Izrael ellen tüntetnek. Egy jobboldali csoport bekerült a svéd parlamentbe. A szónok fontosnak tartja a fellépést más kisebbségekért is: a melegekért, a romákért, a muszlimokért.

A zsidó élet mindennapjait teszi tönkre a sehitával (kóser rituális vágás) kapcsolatos törvénykezés, amellyel kapcsolatban Joel Mergui, a Francia Zsidó Felekezeti Tanács (Consistoire Israélite de France, CIF) elnöke adta elő aggodalmait. A témáról felvezetőjében már szólt Mose Kantor is. Kantor elmondta, éveken át folytatott megbeszéléseket állatvédő szervezetekkel az ügyben. Létezik ugyanis egy EU-szabályozás, miszerint az állatokat levágás előtt kíméletből el kell kábítani. Eddig e törvény alól kivételt élvezhettek a zsidó és a muszlim közösségek, amelyeknek rituális vágási gyakorlata az elkábítást nem engedi meg. Most azonban Hol-

GIORA SHARON FÓKÁNTOR

Ahány (egy)ház, annyi szokás

Peszách, avagy a narancs nem parancs

Ahogy minden másban, az ünnepek megtartásában is tapasztalhatunk különbségeket az európai és az amerikai zsinagógái életben fennálló szokások között. Eddig minden erről szóló írásomban kiemeltem, hogy az ortodox közösségek szerte a világon, így Amerikában is, szigorúan ragaszkodnak a hagyományos előírásokhoz, szokásokhoz. Vannak ugyan különbségek az egyes ortodox áramlatok, közösségek szokásai között, de a lényeg mindig egy: a halachikus törvényeknek és a Sulchán Áruh vallásgyakorlati leírásának betűről betűre való követése.

A konzervatív, reform- és rekonstrukcionista közösségek esetében az ünnep teológiai és vallásfilozófiai lényegét tekintve tapasztalhatunk eltéréseket. Az egyik irányzat az ünnep bibliai kötődésére, a másik a történelmi vagy kulturális vonatására helyezi a hangsúlyt. Az alapvető szabályok mindenütt jelen vannak, kérdés, milyen mértékben.

Következő írásaimban a három zarándokünnep, a peszách, a sávuot és a szukkot ünneplési formáiról szólok. Ejszünk szót elsőnek tehát a peszách szokásokról, szabályokról!

Az erev peszáchot (peszách előestéjét) megelőző nap estéjén a homec (kovászos étel) kutatásának, majd megsemmisítésének hagyományos szertartását végezzük. Ezt a haladóbb vallási körökben inkább kedves szokásként követik, semmint a kutatás, a rendkívül alapos tisztogatás valódi szándékával. Míg az ortodox házakban a szekrényben levő ruhák zsebeit is kiforgatják, átkutatják, a modernebbek általában a kereséssel járó kis szertartást végzik csupán. A konyhának és minden berendezésének a tisztítása, az edényeknek a peszáchira cserélése sokkal több „haladó” zsidó családban megtörténik, persze más és más mértékben, különböző alapossággal.

A böjtnapokkal kapcsolatosan leírtam, hogy erev peszách napján az elsőszülöttek böjtje van, melyet az elsőszülött férfiak kötelesek megtartani, avagy az ez alól felmentést adó reggeli istentiszteleten, az úgyneve-

zett szijumon megjelenni. Ezt hagyományos ortodox körökben be is tartják, a modernebb vallási irányzatoknál az előírás jelentősége csökken.

Mint írtam, a zsidó családok többsége valamilyen módon elvégzi a konyhának és általában a lakásnak az ünnepre való előkészítését, kitarítását. A homec eladása, mint hagyományos szokás, a templomközösségekben zajlik.

Peszách előtt a nagyobb lelmisszerűletekben egy jelentős területet elkülönítenek, és azt az ünnepnek megfelelően kitisztítják, mindig szigorú vallási felügyelet mellett, amelyet a helyi ortodox rabbik látnak el. A macesztól és a maceszlisztől kezdve a tormáig és a peszáchra engedélyezett édességekig minden kapható. Rengeteg ilyenkor az Izraelből érkező importáru. Megvan tehát a lehetőség mindenki számára, hogy az ünnepet az előírások szerint megtartsa. Ettől a ponttól kezdve már a család döntéséről, akaratáról függ, hogy él-e ezzel a lehetőséggel.

Tapasztalatom azt mutatja, hogy a peszách szokásait (ha különböző szinten is) számos zsidó testvérem sokkal komolyabban veszi, mint más ünnepek előírásait.

A széder hagyománya minden vallási irányzatnál él, és kiemelkedő helyet foglal el. Számos templom rendez közös szédereket, de nagyon sokan otthon, családjilag tartják meg. Úgy a közös, mint az egyéni szertartások a vallási színvonal minden árnyalatát felvonultatják, a közösség vagy a család vallási beállítottságától függően. Láthatunk a Haggada szövegéhez ragaszkodó, azt szó szerint követő szertartást és láthatunk olyat is, ahol ez csupán érintőlegesen van jelen. Nem ritka, amikor az egyes templomok vagy akár családok önmaguk által összeállított Haggadát használnak. Ennek a változatai sem ismernek határt. Sok esetben a szöveg nagyobb része angol, főleg a magyarázatokra szorítkozik, gyakran díszítik a „házi készítésű” Haggadát képek, vagy akár a gyerekeknek az ünnephez kapcsolódó rajzai. Magától értetődő, hogy bizonyos imák és énekek mindenütt elhangzanak.

A szédertől elrendezése minden esetben ugyanaz, az általunk ismert szokásoknak megfelelő. A három maca, a keserű gyökér, a hároszet (alma, dió és bor keveréke), a sós víz, a hús, a tojás és egyebek természetesen jelen vannak, a négy pohár elfogyasztott bor szokásával együtt. A hároszet esetében számos verzió létezik. Az askenázi és a szefárd hároszet összetétele, állaga sok szempontból eltér egymástól. A szefárdok datolyát, néha mazsolát és különböző édesítő fűszereket is tesznek bele, és általában pépesre, krémszerűre keverik. Az askenázi közösségek és családok az általunk is jól ismert módon készítik a hároszertet (vagy hároszeszt, az askenázi kiejtés

szerint), alma, dió és bor mellett talán csak fahéjat, egyesek kevés méz kevernek hozzá.

Van egy különleges szokás a rekonstrukcionista közösségekben, amihez kapcsolódik egy történet. Ezen bizony sokáig el lehet(ne) vitatkozni. Nem vita kezdeményezése a célom, csupán az érdekesség kedvéért írom le. Évekkel ezelőtt, amikor a rekonstrukcionista szeminárium felavatta az első női rabbit, egy konzervatív rabbi részéről elhangzott a kijelentés: *egy nőnek annyi helye van a bimán (pulpituson) és a tóra körül, mint a narancsnak a szédertálon...* Ezt hallva, a rekonstrukcionista körében elterjedt a szokás, hogy a tálra egy narancsot is elhelyeznek, kihangsúlyozva, hogy számukra a nőknek igenis helyük van a szertartások levezetésében. A narancsnak a szédere természetesen nincs szerepe.

Ugyancsak a haladóbb közösségeknél (de ebben a konzervatív mozgalom is benne van) Élijáhu próféta borospohara mellett egy vízzel telt pohár is áll az asztalon: Mirjám pohara, emlékeztetve, hogy a pusztai vándorlás során egy kút követte őseinket, mely mindenkor vizet szolgáltatott számukra, de ez csak addig volt, amíg Mirjám, Mózes testvére élt. A modern vallási irányzatokban a nők szerepe egyre növekszik, ezért sok olyan szokásnak lehetünk tanúi, mely a nők jelenlétét és jelentőségét hivatott kihangsúlyozni. Hogy erre lennének, lehetnének más megoldások is? Lehetnének.

A Haggadából felolvasott és elénekelt imák, áldások nagy többsége általában minden szertartáson jelen van, legyen az közösségi vagy családi széder. Mindig az ünnepi kidussal kezdődik, és a szertartás sorrendje követi a mindenki által ismert formát.

A leghagyományosabb ortodoxtól egészen a lehaladóbb reformig a gyerekek mindenütt felteszik a Mánistán négy kérdését, az esetek többségében héberül, akár elmondva, akár énekelve. A különbség ott van, hogy a további imákból, magyarázatokból, áldásokból hányat és melyiket olvassák fel, éneklük el. A vacsora után az ajtó kinyitása (Élijáhu próféta érkezése) szintén minden szédere megtörténik.

Ugyancsak érdekes szokás (én Iz-

raelben találkoztam vele először) az ünnep utolsó estéjén tartott összejövetel és vacsora, mely sok tekintetben hasonlít a szédere, de azt nem helyettesíti, csupán kiegészíti.

Az én közösségemben szokás az óvodás gyerekek számára rendezett modellszéder, ahol a kicsinyek vezetik le a szertartást, persze tanári felügyelettel és jelentősen lerövidítve. Erre általában az ünnepet megelőző héten kerül sor. A gyerekek héberül és angolul mondanak és énekelnek részleteket a Haggadából.

Ugyancsak szokás nálunk az ökumenikus széder, melyre minden évben több mint száz keresztény érdeklődő jön el. Ilyenkor a szertartás nagy részét angol nyelvű magyarázat tölti ki, ismertette az ünnep jelentőségét és hangulatát, néhány széderei énekkel fűszerezve.

Érdekes különbség az egyes közösségek esetében az is, hogy az ünnepet az izraeli szokásnak megfelelően hét napon át, vagy a galuti (szétszórásban élő) zsidó közösségekben kialakult gyakorlat szerint nyolc napon át tartják. A Tóra a peszáchot, a kovásztalan kenyér fogyasztásának szabályát hét napra írja elő. Az ünnepek „második napjai” a szétszórásban élők váltak szükségessé, amikor még a naptár mint olyan nem létezett, vagy annak a pontosságához kétség fért. Ekkor vált gyakorlattá, hogy minden ünnepnapot két napon át tartunk. A magam részéről a közösségekben dívó szokástól függetlenül mindig nyolc napon át tartottam a peszáchot. Így szoktam meg, és számomra ez már így is marad.

Az istentiszteleti rendnek is vannak szabályai, szokásai, melyeket minden vallási áramlat egyformán követ. Ilyen például a peszách első napjára előírt teljes Hállél, majd a többi napokon szokásos „fél” Hállél recitálása, amikor a 115. és a 116. szoltár első 11 mondatát nem mondjuk. A közösségek nagy részében elmondják a tálbencsolást, azaz a harmatért való könyörgést. Mindenütt szokás, hogy peszách első napjától kezdve az Amidá (18 áldás) mondásakor a télre előírt mondat (másiv háruách umorid hágásem) kimarad.

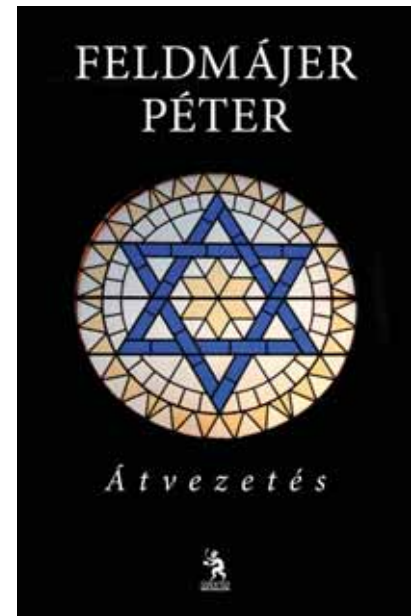
A peszách szép és különleges szokásainak betartása, a széder megrendezése, a családok, közösségek együttes ünneplése hagyományaink tiszteletére, a család és a közösség szeretetére, szabadságunk értékelésére sarkall mindannyiunkat. Örizzük meg mindig ezeket a törvényeket, szokásokat, adjuk meg ünnepeinknek a jelentőségét, fenségét, önfeledt örömet! Tanítsuk meg rá gyermekeinket, utódainkat!

Feldmájér Péter: Átvezetés

Az Ulpius Kiadónál Átvezetés címen nemrég megjelent kötet *Feldmájér Péter* főleg történelmi kérdésekkel foglalkozó írásait tartalmazza.

Mint a ma élő zsidó emberek többsége, a Mazsihisz-elnök szerző is újra meg újra visszatér a holokauszt szörnyűségeihez és az áldozatok emlékéhez.

Az ő kezdeményezésére avattak 1995 márciusában emléktáblát a tiszteszlári vérvád ártatlanul meghurcolt zsidó áldozatainak tiszteletére a Nyíregyházi Megyeháza falán, az első írás

az itt elmondott beszéd szövege. (Talán nem véletlen, hogy ezt a táblát azóta többször összetörték. Bár több mint 100 éve a vérvádat tárgyaló bíróság arra kényszerült, hogy felmentse a vádlottakat, azok az eszmék, amelyek mélyen bevésődtek az ottani emberek tudatába, még ma is virulnak.)

Feldmájér különösen kötődik a nagykorú zsinagóghoz, ahova egész életében járt. Az épület 80 éves fennállása alkalmából mondott emlékbeszéd keretében az első világháború után kialakult zsidóellenes helyzettel. De még ebben az elkerülő légkörben is képesek voltak hit-sorsosaink arra, hogy előrenézzenek, és felépítsék zsinagógájukat Nagykorúson. Ekkor még nem sejtették, hogy mi vár rájuk nem egészen két évtizeddel később.

A szerző nem csak zsidó közéleti személyiség, de gyakorló ügyvéd is, így jogi tárgyú írásait is tartalmazza a kötet. Az egyik a recepció százéves évfordulóján mondott beszéde, a másik pedig a Zsidó Ügyvédek és Jogászok Nemzetközi Szövetségének budapesti konferenciáján elhangzott megnyitója.

Az írásokból kitűnik a Mazsihisz elnökének Erec Jiszráél melletti elkötelezettsége, soha nem is tagadja, hogy képtelen objektíven gondolkodni ezekben az ügyekben. Ahogy az egyik írás mondja: „Izrael és a diaszpóra kapcsolata... egy viszonzatlan szerelem.” (A fülszöveg is utal Feldmájér életének egyik fordulópontjára, amikor „az öböl-háború idején Izraelben önkéntesként a hadsereg egyik bázisán dolgozott”.)

A vérszörnyűség után kevés embernek adatott meg Magyarországon, hogy zsinagógák avatásán, újraavatásán mondjon beszédet. A kötetben szerepelnek a szerzőnek a romjaiból újjáépített váci és az újonnan épült békecsabai templomnál elhangzott szavai. Egy hosszabb tanulmány is olvasható, amely az ELTE Összehasonlító Irodalom- és Kultúratudományi Tantervénél által szervezett Nemzeti Művelődés – Egységesebb Világ című konferencián hangzott el először.

A könyvben helyet kaptak azok az írások is, amelyek a zsidóság előtt álló posztmodern kori kihívásokkal foglalkoznak.

A záróinterjú a HVG kiváló újságról készítették.

A mű a napokban kerül a nagyobb könyvesboltokba, ajánljuk mindenkinek, aki érdeklődik a zsidó élet történelmi iránt.

D.

Kérjük, segítse személyi jövedelemadója

1%-ával

a ma már igen idős Jad Vasem-kitüntetetteket, akik 1944-ben életük kockázatásával zsidó üldözötteket mentettek meg.

Igaz Emberekért Alapítvány.

Adószám: 18040094-1-42.

Kérjük, hogy lehetősége szerint külön adománnyal is fejezze ki hálóját a Jad Vasem-kitüntetettek iránt, a vérszörnyűség keveseknél tapasztalt kimagasló emberségükért. Csekk napközben igényelhető a 341-1261 telefonszámon.

Tájékoztató a CEEF-kifizetésekről

A Claims Conference szervezetnek újabb tárgyalások során sikerült a német kormánnyal a havonkénti támogatások (CEEF-kifizetések) emeléséről megállapodni. 2011. április 1-jével kezdődően a támogatások összege a Közép- és Kelet-Európai Alapnál havi 240 euróról 260-ra emelkedik. A legközelebb esedékes (2011. május) kifizetéskor a CEEF-jogosultak 800 euró összeget kapnak (20 euró április hónapra kiegészítés + 3x260 euró május-június-július hónapokra). A májusit követően a további háromhavonkénti kifizetések összege 780 euró lesz.

CLAIMS CONFERENCE

Budapesti Iroda, 1054 Budapest, Tüköry u. 3.

Tel.: 374-3078

A peszách a gyerekeké

Interjú Radnainé dr. Fogarasi Katalinnal

Az interjúra az apropót az adta, hogy március 15-én újabb kormányköteteket, a Magyar Köztársasági Érdemrend Tisztikeresztjét kapta. Olvasóink előtt már nem ismeretlen Katalin tevékenysége, jól ismerik jótékonyági báljait és a Klauzál Lions Klub egyéb karitatív tevékenységét, amelynek hosszú évek óta nemcsak tagja, hanem elnöke is. Kötetétésének átvétele előtt éppen a Magyar Állami Operaházban jótékonyági előadáson fogadta, vendégelte meg társaival azt a közel 1200 rászoruló gyermeket, akik közül legtöbbje el sem jutna a fent nevezett intézménybe.

A Lions Klub szerte a világon karitatív tevékenységet folytat, mondhatnám azt is, hogy ebben a témában az első. A miénk viszont ennek keretén belül is Magyarországon az elsőként jött létre. Nálunk nemcsak baráti hangulat uralkodik, hanem lapunk olvasói is szinte név szerint ismerik tagjainkat.

Pár hete a vörös iszap károsultjait támogatták, szokásos évi bál nyereségükből. Ebből következtetem ki, hogy a támogatás és az „emlékezni és emlékeztetni”, a „lizkor és lázki” közel van szívéhez és mindennapi tevékenységéhez.

illeti, a sorozat nincs befejezve, így aztán van remény arra, hogy a hazáért hősi halt zsidó áldozatok további sírjai megörökítésre kerülnek egy következő kötetben.

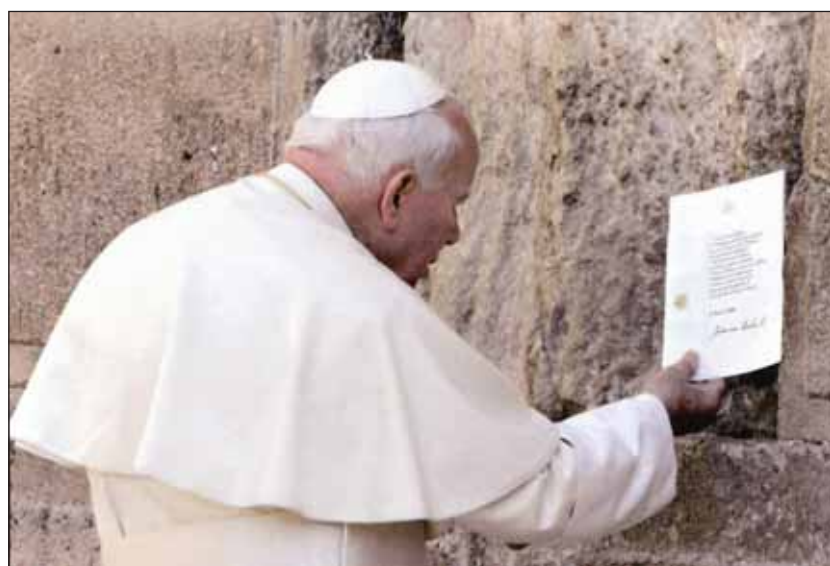
S miközben eme sorokat írom, éppen tudomást szereztem arról, hogy a kegyeleti bizottság a Mazsihisszel karöltve szándékozik méltó emlékhelyet kialakítani a Kozma utcai temető 12. parcellájában, ahol annak a 301 hősi halált halt katonának a sírja található, akik életüket áldozták az első világháborúban Magyarországot. Igaz, most csak peszachi nagytakarításról van szó, melynek keretében láthatóvá és megközelíthetővé teszik a síremlékeket, erősítette meg a választ *Zoltai Gusztáv* és Radnainé dr. Fogarasi Katalin. Természetesen még a munkához nem kezdtek hozzá, mert mindketten bürokraták (nem pejoratív értelemben!), és küzdenek a pénzforrásért, de meg akarják valósítani, és mint tudjuk, ha valaki valamit nagyon akar, azt meg is valósítja!

Boross Péter, aki a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság elnöke, nagyon fontosnak tartja a tervet, melynek első szakasza a „nagytakarítás”, ezt követi, kormányzati szándék esetén, valamennyi kultúrtörténeti sír restaurálása.

Az olvasók és a saját nevemben gratulálni szerettem volna a kitéréshez, a klub jótékonyági sorozatához, de minekután lassan írok, időközben egy újabb elismerés is megérkezett. Ez alkalommal egy 56-os kitérés, a „Hűség a Hazához Érdemrend Nagykereszt”. Hát igen, egy újabb nagykereszt, de mint tudjuk, mi nem maradhatunk ki semmiből, Kati sem, hisz ő betartja a már korábban említett parancsolatot. Emlékezz és emlékeztess!

Kati! Gratulálunk, és további sok erőt kívánunk munkádhoz!

Breuer Péter

Emlékezés II. János Pálra

Mindenben első volt!

Elsőként lépett be a római zsinagógába.

Elsőként kért bocsánatot a zsidó néptől.

Pápa még nem járt olyan diadalmenetet Izraelben, mint Ó.

„Béke legyen egész Izraelen!” – írta kívánsággedulájára, melyet betett a Siratófal egyik részébe.

Könnyezve imádkozott a Jad Vasemben tett látogatásakor, mert mint mondotta, zsidó barátaira is emlékezett.

Hat éve távozott a földi világból.

Utolsó óráin milliárd ember, köztük zsidó vallási vezetők imádkoztak az egész földkerekségen.

Májusban avatják boldoggá.

Köszönjük Neked, „Apifior”, amit értünk (is) téttel!

Kardos Péter

Megérdemelt kitérés Fogarasi Katalinnak

Katalin elmondotta, nincs annál nagyobb öröm, mint együtt látni fogyatékos, szociálisan rászorult és tehetős családból kikerült egészséges gyereket, amint élvezettel nézik és tapsolják meg a „Pomádé király új ruhája” című Ránki-darabot.

Azon kérdésre, hogy miben különbözik a Klauzál Lions Klub a többi klubtól, a rövid válasz a következő volt:

Igen, nyájas olvasó, el is árulom, hogy *Radnainé dr. Fogarasi Katalin* emlékezik és emlékeztet, hiszen a Nemzeti Emlékhely és Kegyeleti Bizottság főtükára több mint egy évtizede. Neki köszönhetjük, hogy a bizottság által kiadott könyvsorozat egyik legszebb példánya a budapesti zsidótemetőket és emlékhelyeket mutatja be. Kérdésre válaszolva megerősítette, hogy ami a könyveket

Apró József, a Magyar Szabadságharcos 56-os Hagymányórzó Veteránok Világszövetsége Egyesület elnöke, a március 15-i nemzeti ünnep alkalmából, a Mazsihiss megbízásából koszorút helyezett el a Batthyányi-örökmécsesnél.

Kihagyhatatlan!

Kiváló minőségű az antwerpeni MACHSIKE HADASS autentikus hechsherrel ellátott kóser borok a tokaji borvidékről, tradicionális eljárással, kiemelkedő évjáratokban, bevezető áron!

Kizárólagos forgalmazó: Börze Kft.
Budapest, Bécsi út 250.
Mobil: +36-30-957-8291
Tel.: +361-250-7420
Info@borze.hu

2000-es Kései szüretelésű furmint,édes	1050 Ft.
1998-as Szamorodni,édes	1450 Ft.
2000-es 3 puttonyos aszú,édes	1790 Ft.
1998-as 5 puttonyos aszú,édes	3450 Ft.

A borok megvásárolhatók:

BaMo-Kóser bolt 1074. Budapest, Dob u. 16.
Tel.: 0670/6322-771

A 90 éves Szilárd Klára kiállításán voltunk

Aki mostanában eljutott a külsejében, enteriőrjében és nevében is megújult volt Stefánia Palotába – ma Honvéd Kulturális Központ –, annak kivételes élményben lehetett része. *Szilárd Klára* Fatörténetek címet viselő kiállítása, az utóbbi pár hónapban festett 31 olajfestmény megannyi szürrealista alkotás, gondolatébresztő, elbűvölő látvány és érzésvilág.

Nem vagyok hivatásos művész. Egy voltam a mintegy másfél száz nézelődő közül a megnyitón, de tapasztalatból mondom, ekkora érdeklődés nem igazán jellemző kortárs művészek tárlatán. Mit is bizonyíthat ez? A 90. születésnapját ünneplő művész és világpolgár népszerűségét, s a szeretetet, amely körülölelte, dajkálta, melyben furdózkodhat. Tulajdonképpen a közönséget nemzetközinek is nevezhetném, hiszen a művésznőnek ihletet, témákat adó országokat sokan képviselték. Magyar, angol, szlovák, francia, héber nyelvű barátok, pályatársak zsongták körül Szilárd Klárát, aki ült, szépségesen, aprócska termete ellenére óriásnak tűnve a kezét megszorító, az őt elismerők gyűrűjében.

Az ünnepségen megjelentek üdvözlése után a kiállítás védnöke, *prof. dr. Grósz Andor* lépett a mikrofonhoz. Sok egyéb mellett beszélt a kreatív művész sokoldalú munkásságáról, azokról a helyszínekről, ahol élt és alkotott. Elmondta azt is, hogy Szilárd Klára festményein, akvarelljein bibliai történetek, az izraeli kősvatag, tengerparti városok, utcarészletek, párizsi épületek is megjelennek, de jelentősek plasztiki-

kái is, melyeket gépalkatrészekből, hulladékvasból, szerszámokból hegeszt össze. Szó esett kiállításairól Izraelben, Svájcban, Franciaországban, Itáliában, Angliában és Magyarországon, ahol vigadóbeli első tárlata (melyet több is követett) hatalmas sikert hozott. Grósz Andor sorolta a díjakat, kitérészeket, elismeréseket is.

Bayer Ilona főszerkesztő (Bill Production) több tudósítást és riportot követően *Kratochwill Mimivel* közösen még 1991-ben megjelentette a Claire Szilárd című könyvet, majd egy évvel később *Hazatérés* címmel a Magyar Televízió által többször is sugárzott portréfilmet készített a sokoldalú képzőművésznőről. Az életét talán legjobban ismerő volt televíziós ezen a megnyitón egy kis meglepetéssel rukkolt ki. Akceptálva Szilárd Klára kérését – miszerint szívesen lemondana az őt ünneplők élővirág-ajándékáról –, egy nagy csokornyit szeretet-méltatást, közös emlékidézést prezentált *Kratochwill Mimi* művészettörténész, *Lovag Zsuzsa*, az Iparművészeti Múzeum volt főigazgatója, *Kopócsy Judit*, *Zöld Anikó*, *Végh András* és *Aknay János* (Kossuth-díjas) festőművészek néhány mondatos, személyre szabott köszöntőivel.

Feledy Balázs művészeti író nehéz helyzetbe került, hiszen a szakmai méltatást szinte teljesen kimerítették az előtte szólók. Végül Szilárd Klára köszönte meg a lehetőséget, a megjelenést, a szép szavakat.

Állófogadás zárta az estét.

Pályázatok nyertesei

Könyvpályázatok tárgyában meghirdetett 2011. évi Mazsihisz-pályázat nyertesei

Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítélt összeg
Amerikai Alapítványi Iskola	Az iskola 2010/11. tanévi évkönyve, a Zsidó Nevelésügyi Konferencia tanulmánykötete, illetve az 5772. évi falinaptár kiadására	100 000
Anili Bt.	Szöveggyűjtemény a zsidó történelem tanulmányozásához II. (második kiadás)	200 000
Aura Editor Kft.	Szita Szabolcs: Raoul Wallenberggel Moszkváig (Langfelder Vilmos mérnök élete és családtörténete) c. könyv kiadása	200 000
Béke-Shalom Baráti Társaság	Baráti Társaság 20 éves évkönyve	100 000
BIG BEN Kulturális Szolgáltató Bt.	Ki vigyáz az emberre? c. novelláskötet	250 000
Bodacz-Nagy Balázs	Auschwitz multimédiás művészeti és oktatási anyag készítése	200 000
Bopp Somodi Henrietta	A kecskeméti ortodox zsidók és zsinagógájuk története című könyv újrakiadása	100 000
Carl Lutz Alapítvány	Élő emlékezet. Schwartz Andor visszaemlékezése	200 000
Debreceni Zsidó Hitközség	„Emlékezz meg!” A Hajdú-Bihar megyei zsidóság története c. könyv reprint	200 000
Gláser Jakab Emlékalapítvány	Teleki téri stiebel és környékének zsidó emlékeit bemutató fotókönyv nyomdai költségeinek támogatása	200 000
Gondolat Kiadói Kör Kft.	Peremiczky Szilvia: Jeruzsálem a zsidó irodalomban című monográfiájának kiadása	100 000
Gyárfás Endre	Gyárfás Endre: Mátyásföld, alkonyuló éden (regény)	200 000
György Zsuzsanna	Gyűjtőtábor a Nagybány-Újlaki Téglagyárban (1944–45)	150 000
Holló Iván	Ne sírj, apa! című családtörténeti könyv kiadása	200 000
I A T Kiadó	Gantner Ádám: A Siksze c. regényének kiadása	100 000
Keresztény–Zsidó Társaság	A holokauszt nem teológiai véletlen...	200 000
Kertész Péter	Nekrológ helyett – egy temetőgondnok végnapjai	300 000
Kiskunhalasi Izraelita Hitközség	...Legyen világhírű újrakiadása	200 000
Kollányi Irén	Kárpátalja–Felvidék–Morvaország. Rövidfilm a szomszédos zsidóságról, zsinagógáiról, közösségeiről, kulturális értékeiről, határokon átívelő közös múltunkról és jelenünkről	200 000
MTA Kisebbségkutató Intézet	Komoróczy Szonja; Yiddish Printing in Hungary: An Annotated Bibliography	200 000
Múlt és Jövő Alapítvány	Tordai Zádor: Hogyan lehet valaki Európában zsidó? Walter Benjámin	200 000
Múlt és Jövő Alapítvány	Múlt és Jövő folyóirat, 2011	300 000
Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem (ORZSE)	Magyar zsidók Izrael építésében	150 000
Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem (ORZSE)	Az ég kapuja látványosság nélkül	200 000
Schöner Alfréd	Izrael – Vallási, történeti és művelődéstörténeti írások	200 000
Somer (Almazsi)	Somer éves naptár	200 000
Szentgyörgyi Róbert	Zsidó származású magyar asztaliteniszesezők a két világháború között	150 000
Udruzenje – „Adveniat regnum tuum” – Egyesület	110 éves a szabadtéri zsinagóga – könyvkiadás	300 000
Villányi András	Országos Rabbiképző Zsidó Egyetem közösségi életének bemutatása az 1972–2010 évek között	200 000
XXI. Század Kiadó Korlátolt Felelősségű Társaság	Éva lányom – A magyar Anna Frank	300 000
Zachor Alapítvány a Társadalmi Emlékezetért	Zachor-könyvek – Várnai Pál: Életem	200 000
	Összesen:	6 000 000

Zsidó vallási könyv és egyéb nyomtatott vagy multimédiás termékek kiadásának támogatása tárgyában meghirdetett 2011. évi Mazsihisz-pályázat nyertesei

Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítélt összeg
BZSH Budai körzet	Budai Sófár újság kiadása	250 000
BZSH Bethlen téri status quo ante körzet	Bethlen téri körzet újság megjelenítése	50 000
BZSH Bethlen téri status quo ante körzet	Imakönyvek beszerzése	300 000
BZSH Lágymányos-új budai körzet	„Dalok a zsinagógából” – hogyan tanítsuk meg a gyermekeket imádkozni?	200 000
BZSH Újpest-rákospalotai körzet	Tórajavítás	300 000
Debreceni Zsidó Hitközség	„Posztbiblikus ünnepek” – kiadvány megjelenítése 1000 példányban	250 000
Dózsa György úti körzet, karöltve a Dózsa György úti Zsinagógáért Közhasznú Alapítvánnyal	Dózsa György úti zsinagóga vallási életének és értékeinek ápolása, a közösség oktatásának fejlesztése vallási könyvek vásárlása és multimédiás termék előállításának segítségével	200 000
Gláser Jakab Emlékalapítvány	A Teleki téri stiebel 9 tórája közül a legjobb állapotú javítása	300 000
Hódmezővásárhelyi Zsidó Hitközség	Hitközségi újság és honlap fejlesztése	100 000
Hunyadi téri templomkörzet	Körzeti hírlével	150 000
Komáromi Zsidó Hitközség	A Hitközségi Híradó című lap 2011. évi 11 lapszámának megjelenítése	200 000
Latív Barátai A Zsidó Reneszánszért Magyarországon Alapítvány	Forrás című havilap 2011. évi folyamatos megjelenésének támogatása	100 000
Magyar Zsidó Múzeum	Susan Silas: Helmbrechts walk című kiállításának katalógusa	50 000
Mazsihisz – Magyar Zsidó Levéltár	Tájékoztató kiadvány a Gyökerek családfutató központról	200 000
MTA – ORZSE Kulturatudományi Kutatócsoport	A magyarországi zsidóság történetével foglalkozó publikált forráskiadványok és monografikus feldolgozások teljes annotált bibliográfiája 1990–2010	200 000
Nagyfaluvaros templomkörzet	„Emberbarát” újság heti rendszerességgel történő szerkesztése és kiadása	200 000
Nyíregyházi Zsidó Hitközség	Sófár c. folyóirat kiadási költsége	150 000
ORZSE	Máczzor II. kötet ros hájának második napjára	400 000
ORZSE	Máczzor I. kötet ros hájának első napjára	400 000
ORZSE HÖK	Mózes öt könyve és a haftárak (Hertz-biblia) és a Tízparancsolat című dokumentumok digitális kiadása oktatási segédletként	200 000
Pápa és Környéke Zsidó Kulturális Hagyományőrző E.	Emlékiadvány Lőw Lipót születésének 200. és Ballagi Mór nyelvész elhunytának 120. évf.	100 000
Pécsi Zsidó Hitközség	„Asztali áldás” kiadvány nyomtatásai	100 000
Scheiber Sándor Gimnázium és Általános Iskola	Évkönyv 2010/2011 (5771)	300 000
Somer	Pávatoll – magazin	100 000
Szegedi Zsidó Hitközség	A Szegedi Chevra Aranykönyvének restaurálása	200 000
	Összesen:	5 000 000

Vallási célú rendezvények, összefüggések támogatása tárgyában meghirdetett 2011. évi Mazsihisz-pályázat nyertesei

Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítélt összeg
BZSH Benjámin Óvoda	Benjámin-óvodások közös vallási célú alkotása	100 000
BZSH Dohány-körzet	Izraeli zarándokút	400 000
BZSH Hegedűs Gyula utcai templomkörzet	„Zsidó zene a Hegedűsben”	100 000
BZSH Lágymányos-újbudai körzet	Egy zsidó hét a nyárból – gyerekek a zsinagógában és a zsidóságban	300 000
Debreceni Zsidó Hitközség	Debrecen és határon túli testvérhitközségei XII. Nemzetközi Konferenciája	400 000
Icinke-Picinke Szociális Szövetkezet	Benjámin Ovis Picinkék lág báomere	300 000
Szegedi Zsidó Hitközség	Lőw Lipót-emlékszoba, Holokauszt-emlékszoba, tudományos konferencia	400 000
	Összesen:	2 000 000

Vallási rendezvények, összefüggések (kidus) támogatása tárgyában meghirdetett 2011. évi Mazsihisz-pályázat nyertesei

Pályázó megnevezése	Pályázat tárgya	Megítélt összeg
BZSH Budai körzet	Kidus	150 000
BZSH Bethlen téri status quo ante körzet	Szombati kidusok szervezése	150 000
BZSH Dél-pesti körzet	Kidus Dél-Pesten	100 000
BZSH Dohány-körzet	A körzet kidusai	150 000
BZSH Lágymányos-újbudai körzet	Hagyomány és közösségépítés – Lágymányos-újbudai körzetben	150 000
BZSH Páva utcai zsinagóga körzet	„Jó étvágyat! Jó Snóderolást!”	150 000
BZSH Újpest-rákospalotai körzet	Kidusok támogatása	100 000
BZSH Zuglói körzet	Kidusok a zuglói zsinagógában	150 000
Debreceni Zsidó Hitközség	Debreceni Zsidó Hitközség vallási rendezvényein adott kidusok támogatása	100 000
Gláser Jakab Emlékalapítvány	Teleki téri imaházban megtartásra kerülő péntek esti és szombat reggeli kidusok támogatása 2011	100 000
Hódmezővásárhelyi Zsidó Hitközség	Peszách, chanukka, kidusok	70 000
Hunyadi téri templomkörzet	Sálesüdesz és kidus	140 000
Nagyfaluvaros templomkörzet	A körzetben kidusok szervezése	100 000
ORZSE HÖK	A zsidó és nem zsidó egyetemista ifjúság megismertetése a kidus hagyományával	100 000
Szegedi Zsidó Hitközség	A szombati és az ünnepi istentiszteletek utáni kidusok költségeihez történő támogatás kérése	150 000
Szombathelyi Zsidó Hitközség	Szombathelyi hitközség kidusainak támogatása	70 000
Zalaegerszegi Zsidó Hitközség	Péntek este kidusainak és ünnepek költségeinek fedezése	70 000
	Összesen:	2 000 000

SPÁNN GÁBOR

Kóser! Kóser?

Valamilyik este spanyol futballmeccset közvetített az egyik kereskedelmi tévé. Hangulati felvezetésként mutattak néhány barcelonai városképet. Ekkor nekem bekattant ott szerzett személyes élményem. Ha van még kis türelmük, elmesélem.

Először feleségemmel végigjártuk a többnyelvű útikönyv által kottázott látványokat, melyek nélkül turista nem mehet haza. Derékig jártunk a történelemben, miközben szájatva csodáltuk a Sagrada Família székesegyházat, megfelelően törpének éreztük magunkat a hatalmas Columbus-emplém alatt, feleségem kis híján új retikült választott az emlékmű mögött található hatalmas terráriumban tekerő kigyókból. Ezek után felkerestem azt a baráti családot, melynek férfi tagja 50 évvel ezelőtt még velem érettségizett, és míg én Tatjana levelét magoltam az Anyeginből egy boldogabb jövő reményében, ő már eredetiben olvasta a Bernarda Alba házáat és flamencózni tanult, szintén a jövőjére kacsintgatva. Neki lett igaz. Én ma is tudom az Anyegin legszebb részét és megírom cirill betűkkel Tatjana levelét, de nincs miből föludnom a csekkjeimet, míg ő fogorvosként óránként cseréli le a hálószobányi autót Barcelonában. Szeretettel vártak szépen berendezett belvárosi otthonukban, ahol jóleső érzéssel nyugtáztam, hogy a kereszténység fellegvárában egy bérház első emeleti aiján ott büszkélkedik a mezüze. Miután rögeszmét cseréltünk az elveszett és átalakult egykori osztálytársakról, a kipipált és elmulasztott kalandokról, elfogyasztottunk vagy kétkancsónyi sangriát. Kérdésemre barátom elmondta, hogy zsinagóga van több is Barcelonában, egyik szebb, mint a másik, nyugodtan menjek péntek este az általa megnevezettbe, de készüljek föl rá, hogy a szefárd istentisztelet rítusát nehéz lesz neológ diaszpóra-zsidóként követnem. Azt is tőle kérdeztem meg, hogy van-e kóser étterem a városban, mert szívesen megkóstolnám választékát. Erre azt felelte, van, ő legalábbis egyet ismer a külvárosban, de kóserágát nem garantálja, mert szerinte nemrég bevándorolt kelet-európaiak tulajdonába került. Készüljek fel arra, hogy az ócska üzlethelyiség fölé ugyan világító neonbetűkkel héberül írták ki, hogy kóser étterem, az ételek viszont nemhogy rituális felügyelői, de zsidó is csak akkor láttak, ha akadt valami felékszerezett kanadai bolond turista, aki lelkiismerete megnyugtatóására a sok tréfliért megfizeti a csillagászati árat. Ugye nálunk, Magyarországon, ez elképzelhetetlen?

Amire azt írják, hogy kóser, az az is?! Erre azt feleltem, hogy nem elég kósernek látszani, annak is kell lenni. Én a felvilágosítások ellenére felkerestem a térkép szélén lévő zsidó éttermet. Az egyetlen helyiségből álló vendéglőben lehetett vagy öt asztal, egy fogas és egy klópli függönnyel elválasztott ételkiadó nyílás a falon. Ha azt mondom, hogy bábeli volt a hangzavar, csak szépítem a helyzetet. Egyik asztalnál oroszul üvöltözött egymással három férfi és csapkodta a kanalat a paradicsomos káposztába. Mellettük egy gyerekes család hablatyolt spanyolul, és míg az apa két kézzel habzsolta a flódnit, az anya abszolút érdektelenség mellett szoptatott egy kisdedit. Az egyetlen szabad asztalhoz leültem, és vártam az étlapot. Ekkor jelent meg a tulaj, egy vágósúlyban levő, tarkopasz, tetovált nyakú, izadó férfi piszkos kötényben, lábán félig levált talpú tornacipőben. Lecsapta elém a celofánba csomagolt állandó étlapot, lenyalta ujjáról az aktuális zsírt, és egy tintaceruzával a kezében várta a rendelést. Az étlapra nézve hangosan magyarul elkáromkodtam magam: azon csak héber és spanyol nyelvű választék szerepelt. Kereshettem az ára szerint legolcsóbbat. Mire végére érttem volna az obligát kérdésnek, hogy: do you speak English?, a gorilla szemé felszállt, kivillantotta ezüstfogait, és ékes szegedi tájszóval kérdezte magyarul: maga magyar? Évek óta nem járt nálam sönki! Ezután elmondta, hogy Makó mellől vándorolt ki a családja. Ők zsidók, és szigorúan vallási okokból választották Spanyolországot. Már meghatódtam, mikor folytatta. Tudniillik, ő hisz a szerencsében, és évekig játékautomatákat bérelt egy gépi kaszinóban, de annak most bealkonyult. Így vette ezt az éttermet. Azt ajánlja, hogy maceszgombócos húsleveset egyek, az garantáltan friss. Mivel ez a költekedés még belefért a büdzsémbe, azt választottam. Mielőtt elment volna, vettem a bátorságot, és azt mondtam neki: Uram! Magyarok vagyunk mind a ketten. Zsidók vagyunk mind a ketten. Ugye nem haragszik meg, ha kérek valami személyeset? A szeme akkora lett, mint egy tekegolyó, és azt mondta, hogy bármit. Az előbb láttam, hogy ön kivitt a szomszéd asztalhoz három maceszgombócleveset, és az egyik tányér szélén éktelekedett egy hatalmas paradicsomfolt. Ugye ez az én levelemnél nem fog előfordulni? A pofa arcizma sem rezdült, megfordult, elhúzta a függönnyt az ételkiadó előtt, és hangosan bekiáltott magyarul: Teca! Két húsleves rendel, az egyik tiszta tányérba!

Púrimi program: börtön és temető

Börtönben

Temetőben

Púrim a Hunyadi téren

Klein Judit

Az esemény napján városszerte nagy volt a kínálat ilyen és ehhez hasonló eseményekből, s ez így van jól! A különféle zsidó közösségek, közte a Hunyadi téri zsinagóga és a

Generációk Klubja szervezőinek aggodalma, vajon újra megtelik-e a helyiség érdeklődőkkel, ismét feleslegesnek bizonyult.

A program telt házat vonzott. Részben a hagyományosan színvonalas ünnepi megemlékezés, részben a fellépő művészek iránti érdeklődés, valamint a bőséges vendéglátás okán.

Domán István főrabbi megtartotta igényes ünnepméltaó előadását, majd a Scheiber Sándor-iskola színjátszói – jelenlétük hosszú évek óta természetes – jelenléttel és egy vidám dallal rukkoltak ki. Őket Garai Péter és Tarján Péter színművészek Kohn és Grün-adaptációja és egy Efrájim Kishon-novella átdolgozása követte, nagy-nagy vidámságot okozva a nagyérdeműnek.

A várható nagy sikerre gondolva, utoljára maradt Klein Judit énekes dalcsokra, több ráadászámmal. A művésznőt Neumark Zoltán kísérte zongorán.

A Laky Konyha Hámán-táskájának és duplacskis muffinjának elfogyasztása után kötetlen beszélgetés zajlott az esti órákig.

gál

Jelmezbál és Hámán füle a Wesselényiben

Ritkán tapasztalni olyan hangos kereplőzúgást és trombitálást a Wesselényi utcában, mint amelyet az Amerikai Alapítványi Iskola kisdíákjai és a Mirjam Óvoda kicsinyei hallattak Eszter könyvének felolvasásakor. Alig hangzott el Hámán neve, a gyereksereg mindannyiszor tudta a dolgát, és harciasan pörgette-fújta zajkeltő hangszerét.

E vidám púrimi délelőttön mindenkinek jutott slachmónesz. A családok és barátok apró ajándécsomagokkal lepték meg egymást, és a legkisebbek többsége ott helyben elfogyasztotta a gyümölcsök, édességek javát. Különösen Hámán füle aratott nagy sikert (ebből a speciális testrészt-desszertből több tucatot elmajszoltak a gyerekek).

A program az alsó tagozatosok műsorával folytatódott, akik immár mély átéléssel adtak számot a nézőtérre izguló szülőknél arról, hogy ismerik az ünnep hagyományait. A sikeres előadást meglepetés követte: a gyerekeknek a Figurina Bábszínház művészei Jancsi és Juliska meséjének téstákkal és mézeskalácsokkal játszott, különleges változatát mutatták be.

A bábműsort követően a gimnazisták előtt megnyílt a „Játékbárlang” (azaz egy átrendezett osztályterem), ahol az ifjúság kedvére társasozhatott és beszélgethetett. Ezalatt a díszteremben megkezdődött a legkisebbek jelmezbálja. A színpadon egymást váltotta számos királykisasszony, valamint egy spanyol táncos lány, egy törpe, egy bohóc, egy festőművész, egy pókember. Ezúttal a párdúc jól megfért a nyúllal, és a pillangót sem fenyegette senki. A zsűrinek nem volt könnyű dolga, ezért salamoni döntést hozott: az első helyezettnek és barátainak éppúgy csoportos kirándulást ajándékoz az iskola, mint a púrimi tombolafődj nyertesének.

r.a.

Az Élet Menete

Budapesten

2011. április 17. vasárnap

Találkozó: VII. Klauzál tér 17.00

Műsorvezető: Krizsó Szilvia

Közreműködők:

Polyák Lilla · Korcsolán Orsolya

Bródy János · Lukács Sándor

Budapest Klezmer Band · Szilvási Gipsy Band

www.eletmenete.hu